

การปลูก

๗
กล้วย

การปลูกกล้วย

กล้วย เป็นไม้ผลเขตร้อน ที่มีถิ่นกำเนิดในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลสุกนอกจากจะใช้รับประทานเป็นผลไม้แล้ว ยังสามารถนำมาปรุงอาหารคาวหวานและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปชนิดต่างๆอีกหลายชนิด ได้แก่ กล้วยตาก ทอฟฟี่ กล้วยทอด กล้วยบวชชีกระป๋อง กล้วยในน้ำเชื่อมกระป๋อง กล้วยหวาน กล้วยอบเนย กล้วยอบกรอบปรุงรส กล้วยแผ่น เป็นต้น

ส่วนใบตองสดสามารถนำไปใช้ห่อของ ทำงานประดิษฐ์ศิลปะต่างๆ ได้แก่ กระถง บายศรี ใบตองแห้งใช้ทำกระถงใส่อาหารและใช้ห่อผลไม้ เพื่อให้มีผิวสวยงามและป้องกันการทำลายของแมลง ก้านใบและกาบกล้วยแห้งใช้ทำเชือก กาบสดใช้สำหรับการแทงหยวกประกอบเมรุ ในการฉาปนกิจศพ หัวปลี (ดอกกล้วยน้ำว้า)ยังใช้รับประทานแทนผักได้ดีอีกด้วย สำหรับคุณค่าทางอาหาร กล้วยเป็นผลไม้ที่อุดมไปด้วยคาร์โบไฮเดรต แคลเซียม ฟอสฟอรัส และวิตามินเอ

ปัจจุบันได้มีการพัฒนาการผลิตกล้วยเชิงอุตสาหกรรมแปรรูปมากขึ้น ได้แก่ แป้งกล้วย ไวน์กล้วย และฝ้ายจากเส้นใยกล้วย และเครื่องใช้สอยจากส่วนลำต้นและใบกล้วยอีกมากมายหลายชนิด

เนื่องจากกล้วยเป็นพืชที่ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำอีกทั้งปลูกแล้วดูแลรักษาง่ายให้ผลผลิตเร็วและเจริญเติบโตได้ดีในทุกภาคของประเทศไทย รวมทั้งตลาดยังมีความคล่องตัวสูงทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดส่งออก กล้วยจึงเป็นผลไม้ที่เกษตรกรควรพิจารณาปลูกเป็นการค้าทั้งในลักษณะพืชหลักหรือแซมพืชอื่นๆ เป็นการเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรได้อีกทางหนึ่ง

กล้วยเป็นผลไม้ล้มลุกที่คนไทยรู้จักและใช้บริโภคกันมาช้านานแล้ว ในอดีตนั้นมีการบริโภคกล้วยกันค่อนข้างมาก ทำให้มีพันธุ์กล้วยไทยมากกว่า 80 สายพันธุ์ อาทิ เช่น กล้วยนาก กล้วยงาช้าง กล้วยเทพรส กล้วยเล็บมือนาง กล้วยข้ม กล้วยนมสาว กล้วยพม่าแหกคุก กล้วยนวล กล้วยน้ำว้า กล้วยไข่โบราณ กล้วยนมสวรรค์ กล้วยน้ำไทย กล้วยเล็บช้างกุศ กล้วยนิ้วระเข้ กล้วยตานี กล้วยไข่พระตะบอง กล้วยหอมเขียว กล้วยหอมทอง กล้วยหักมุก กล้วยหิน ฯลฯ

สำหรับกล้วยที่ปลูกเป็นการค้าในประเทศไทยที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลของกองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตรนั้นมีอยู่จำนวน 3 สายพันธุ์ ได้แก่ กล้วยน้ำว้า กล้วยหอมทอง และกล้วยไข่

สถานการณ์ผลิตและการตลาดกล้วย

1. สถานการณ์ผลิต

กล้วยน้ำว้ามีการปลูกทั่วไปทั้งแถบหลังบ้านและเชิงการค้า แหล่งปลูกได้แก่ เลย นครพนม ชุมพร ระนอง และ นครราชสีมา

1.1 กล้วยหอม ส่วนใหญ่มีการปลูกเชิงการค้าแหล่งปลูกได้แก่ ชุมพร ระนอง สงขลา นราธิวาส และ กรุงเทพมหานคร

1.2 กล้วยไข่ เป็นกล้วยที่ปลูกเชิงการค้าเป็นส่วนใหญ่ แหล่งปลูกสำคัญ จังหวัดกำแพงเพชร เพชรบูรณ์ ประจวบคีรีขันธ์ นครสวรรค์ สุโขทัย ชลบุรี ตรัง นครศรีธรรมราช

2. สถานการณ์ตลาด

การตลาดกล้วยส่วนใหญ่ปลูกเพื่อส่งขายตลาดภายใน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล้วยน้ำว้า กล้วยหักมุก กล้วยเล็บมือนาง กล้วยหอมและกล้วยไข่

2.1 กล้วยน้ำว้า

ตลาดส่วนใหญ่เป็นตลาดกล้วยสดเพื่อการบริโภคได้แก่ ตลาดท้องถิ่น ตลาดประจำจังหวัดและตลาดกรุงเทพ ได้แก่ ตลาด อตก. ตลาดสี่มุมเมือง ตลาดไท ฯลฯ

นอกจากนี้กล้วยน้ำว้ายังสามารถส่งโรงงานแปรรูปต่างๆ เช่น โรงงานทำกล้วยตาก กล้วยกวน กล้วยทอด กล้วยฉาบ

สำหรับการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศส่วนใหญ่อยู่ในรูปผลิตภัณฑ์แปรรูป เช่น กล้วยกระป๋องในน้ำเชื่อม กล้วยบวชชี กล้วยผสมกับผลไม้อื่น (ฟรุ๊ตสลัด)

2.2 กล้วยหอมทอง

ตลาดภายใน ส่วนใหญ่เป็นกล้วยสดเพื่อบริโภคผลสุกตลาดนอกเป็นตลาดท้องถิ่น ตลาดประจำจังหวัด ตลาดกลาง ได้แก่สี่มุมเมือง ตลาดไท ปากคลองตลาด ฯลฯ

ส่วนตลาดส่งออกปัจจุบันมีการผลิตกล้วยส่งไปยังประเทศ ญี่ปุ่น ของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จ.เพชรบุรี และที่สหกรณ์การเกษตรละแม จ.ชุมพร

2.3 กล้วยไข่

ตลาดภายในประเทศ ได้แก่ ตลาดท้องถิ่น เช่น ตลาดท้องถิ่น เช่น ตลาดรับของกิโม่เมตร 8 ถ.สายกำแพงเพชร จ.พิจิตร ตลาดปากอ่าว ริมถนนสายเอเชียระหว่างนครสวรรค์ – กำแพงเพชร ตลาดประจำจังหวัด และตลาดกลางกรุงเทพ ได้แก่ ปากคลองตลาด ตลาดสี่มุมเมือง ตลาดไท

ตลาดส่งออกกล้วยสด ได้แก่ ตลาดฮ่องกง ตลาดญี่ปุ่น ตลาดไต้หวัน

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

กล้วยเป็นไม้ผลล้มลุกที่สามารถเจริญเติบโตได้ในสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น โดยเฉพาะในสภาพที่อากาศคงที่ จะทำให้กล้วยเจริญเติบโตและให้ผลผลิตอย่างต่อเนื่อง ช่วงอากาศแห้งแล้งที่ยาวนาน หรือช่วงอากาศหนาวเย็น 2-3 เดือน มีผลต่อการชะงักการเจริญเติบโตของกล้วยได้และทำให้ผลผลิตกล้วยต่ำลง

ดิน ที่เหมาะสมต่อการปลูกกล้วยควรเป็นดินที่มีค่าความเป็นกรดต่ำ (pH) อยู่ระหว่าง 4.5-7 ที่เหมาะสมที่สุดคือ (pH) = 6 เป็นดินร่วนซุยมีความอุดมสมบูรณ์สูง ระบายน้ำดี

ความชื้น พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกกล้วยควรมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยระหว่าง 50-100 นิ้ว/ปี จำนวนวันที่ฝนตกควรยาวนาน หากมีฝนตกในช่วงสั้น การปลูกกล้วยจะต้องให้น้ำชลประทานเพิ่มรักษาความชุ่มชื้นของดินเพิ่มขึ้นแต่ในพื้นที่ฝนตกชุกควรทำการระบายน้ำให้แก่กล้วย

ลม พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกกล้วยไม่ควรเป็นแหล่งที่มีลมแรงตลอดปี นอกจากจะทำให้ใบกล้วยฉีกขาดแล้วอาจจะมีผลทำให้กล้วยหักกลางต้น (หักคอ) หรือโคนล้มได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงที่กล้วยออกเครือแล้ว

พันธุ์กล้วยที่ปลูกเป็นการค้า

1. กล้วยน้ำว้า เป็นกล้วยที่มีการปลูกกันอย่างแพร่หลายทั่วประเทศทุกภาคของประเทศไทยหาทานสภาพดินฟ้าอากาศได้ดีกว่ากล้วยพันธุ์อื่น ๆ การดูแลรักษาง่ายมีการใช้ประโยชน์จากผล ต้น ใน ดอก มากกว่ากล้วยชนิดอื่นๆ ลำต้นสูงปานกลาง เมื่อสุกรสชาติหวาน เนื้อแน่น สีเหลืองอ่อน กล้วยน้ำว้าสามารถจำแนกเป็นพันธุ์ต่างๆ ดังนี้

1.1 กล้วยน้ำว้าแดง สีเนื้อของผลมีไส้กลางสีแดง

1.2 กล้วยน้ำว้าขาว สีเนื้อของผลมีไส้กลางสีขาว

1.3 กล้วยน้ำว้าเหลือง สีเนื้อของผลมีไส้กลางสีเหลือง

1.4 กล้วยน้ำว้าค่อม เป็นกล้วยที่ลำต้นเตี้ยหรือแคระ

2. กล้วยหอมทอง เป็นกล้วยที่มีลักษณะลำต้นใหญ่แข็งแรง กาบใบชั้นในมีสีเขียวหรือชมพูอ่อน เครือได้รูปทรงมาตรฐานมีน้ำหนักมากผลยาวเรียว ปลายผลคอดเป็นแบบคอกขวด เปลือกหนา ผลสุกผิวมีสีเหลืองทอง เนื้อมีรสชาติหอมหวาน โดยเฉลี่ยเครือหนึ่ง ๆ จะมีประมาณ 6 หวี เป็นพันธุ์ที่ไม่ต้านทานโรคตายพรายและโรคใบจุด

3. กล้วยหอมเขียว เป็นกล้วยที่มีลักษณะต่างๆ ไปคล้ายกล้วยหอมทองแต่กล้วยหอมเขียวคาบใบชั้นในมีสีแดงสด ปลายผลมน ผลสุกมีสีเหลืองอมเขียว เปลือกหนา เปื่อยที่นิยมของผู้บริโภคในตลาดต่างประเทศ นอกจากนี้กล้วยหอมเขียวยังต้านทานโรคตายพรายได้ดี แต่อ่อนแอต่อโรคใบจุด

กล้วยหอมเขียว

4. กล้วยหอมค่อม เป็นกล้วยหอมอีกชนิดหนึ่งลำต้นเดี่ยวหรือแกระ ผลมีลักษณะคล้ายกล้วยหอมเขียว เนื้อรสชาติดี จึงมีชื่อว่ากล้วยหอมเขียวเดี่ยวอีกด้วย

กล้วยหอมค่อม

5. กล้วยไข่ เป็นกล้วยที่มีลำต้นสูงบาง สีใบและก้านใบสีเหลืองอ่อนไม่มีนวล คาบใบสีน้ำตาลหรือสีช็อคโกแลต เครือเล็ก ผลมีขนาดเล็กเปลือกบาง เมื่อสุกมีสีเหลืองเข้มเนื้อแน่นรสหวาน เจริญเติบโตได้ดีในที่ร่ม ต้านทานโรคตายพราย แต่อ่อนแอต่อโรคใบจุด

กล้วยไข่

6. กล้วยหักมุก เป็นกล้วยที่มีลำต้นขนาดปานกลางลำต้นมีสีเขียวทึบ ผลโตเป็นเหลี่ยมสีเขียวทึบปลายผลเรียว ผลเมื่อสุกมีสีเหลืองนวล เปลือกหนามีรอยแตกหลายงา เนื้อฟูสีเหลืองเข้มเหมาะสำหรับนำมาทำกล้วยปิ้ง กล้วยเชื่อม

กล้วยหักมุก

7. กล้วยเล็บมือนาง เป็นกล้วยที่มีลำต้นค่อนข้างเล็กไม่สูงมากนัก ผลมีขนาดเล็ก ปลายผลเรียวแหลม ผลสุกมีสีเหลืองเข้ม เนื้อแน่น รสชาติหอมหวานใช้สำหรับรับประทานสุกหรือทำเป็นกล้วยตาก เป็นพันธุ์ที่ปลูกเป็นการค้าทางภาคใต้ของประเทศไทย จังหวัดที่ปลูกเป็นการค้ามากคือ จังหวัดชุมพร

กล้วยเล็บมือนาง

ฤดูกาลปลูกล້วย

การปลูกล້วยให้ได้ผลดีควรปลูกช่วงต้นฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ซึ่งดินมีความชุ่มชื้นในช่วงฤดูฝนเหมาะสำหรับการเจริญเติบโต ทางลำต้นและออกปลีจนสามารถเก็บเกี่ยวลัวยได้ในช่วงปลายฤดูฝนพอดี แต่อย่างไรก็ตามสำหรับการปลูกลัวยในเขตชลประทานที่มีน้ำเพียงพอ สามารถดำเนินการได้ตลอดเวลา

ลัวยที่กำหนดเวลาปลูกให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตลาดผู้บริโภค ได้แก่

1. ลัวยไข่ ควรได้ผลผลิตที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ในช่วงสารทไทย ไข่พระจันทร์ ชาวสวนส่วนใหญ่จะเริ่มปลูกในราวเดือนเมษายน-พฤษภาคม ซึ่งจะทำให้สามารถเก็บเกี่ยวลัวยได้ในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม

2. ลัวยหอม การปลูกลัวยเป็นการค้าสำหรับตลาดภายในประเทศก็เช่นเดียวกันกับลัวยไข่ เกษตรกรคาดหวังว่าจะเก็บเกี่ยวลัวยขายในช่วงสารทไทย ไข่พระจันทร์ และกินเจ ซึ่งจะทำให้ราคาลัวยสูงกว่าช่วงปกติแต่สำหรับการผลิตลัวยหอมเพื่อการส่งออกนั้นส่วนใหญ่จะทำการผลิตในลักษณะรวมกลุ่มใหญ่เพื่อผลิตลัวยส่งให้ตลาดผู้ส่งออกอย่างต่อเนื่อง เช่น การผลิตลัวยหอมทองของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น ซึ่งการผลิตจะต้องมีการวางแผนการผลิตให้สามารถเก็บเกี่ยวตามที่ตลาดส่งออกต้องการ

การขยายพันธุ์

ในการผลิตลัวยเป็นการค้า นั้น นิยมทำการขยายพันธุ์ลัวยสำหรับการเพาะปลูก 3 วิธี ดังนี้

1. การขยายพันธุ์จากหน่อ หน่อที่เกิดจากต้นแม่ที่ได้ทำการปลูกลัวยต้นแรกไปแล้ว ได้แก่หน่ออ่อน หน่อใบคาบ หน่อแก่ หน่อใบกล้า จะมีวิธีการ ดังนี้

เตรียมอุปกรณ์ชุดได้แก่เสียมหรือชะแลงหน้ากว้างที่คมสำหรับขุดตัดแยกหน่อจากต้นแม่และขณะเดียวกันก็สามารถใช้จัดหน่อที่ตัดแยกจากต้นแม่แล้วนำหน่อมาตัดรากออกด้วยมีดได้ แล้วกลบดินไว้ตามเดิม

หน่อลัวยไข่

1. การขยายพันธุ์จากหน่อ หน่อที่เกิดจากต้นแม่ที่ได้ทำการปลูกลงด้วยต้นแรกไปแล้ว ได้แก่หน่ออ่อน หน่อใบคาบ หน่อแก่ หน่อใบกล้า จะมีวิธีการ ดังนี้

เตรียมอุปกรณ์ชุดได้แก่เสียมหรือชะแลงหน้ากว้างที่คมสำหรับขุดตัดแยกหน่อจากต้นแม่และขณะเดียวกันก็สามารถใช้จัดหน่อที่ตัดแยกจากต้นแม่แล้วนำหน่อมาตัดรากออกด้วยมีดได้ แล้วกลบดินไว้ตามเดิม

2. การขยายพันธุ์ด้วยเหง้า วิธีการนี้ไม่ค่อยเป็นที่นิยมของเกษตรกรผู้ปลูกลงด้วยของไทยนักเพราะเป็น ขบวนการขยายพันธุ์ที่ค่อนข้างยุ่งยากเสียเวลานานในการเลี้ยงกล้าที่เกิดใหม่ มีวิธีดังนี้

ขุดเหง้ากล้วยที่ตัดเครือใบแล้วนำมาผ่าใบลงตามยาวเป็น 2 หรือมากกว่า 2 แล้วแต่ขนาดและความสมบูรณ์ของ เหง้า แล้วนำไปชำในวัสดุเพาะชำ จนได้ต้นกล้าขนาดพร้อมที่จะปลูกลงได้ จึงทำการย้ายปลูกลงต่อไป

3. การขยายพันธุ์โดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ซึ่งในการผลิตกล้วยในหลายๆ ประเทศ นิยมใช้วิธีนี้มากเพราะในการ ผลิตกล้วยเพื่อส่งตลาดในครั้งละมากๆ จะต้องมีการวางแผนการผลิตให้ได้ผลผลิตคุณภาพดี ส่งตลาดในเวลาเดียวกัน เป็นช่วงๆ ไป เหมาะสำหรับการผลิตกล้วยเป็นแบบการค้าแบบแปลงใหญ่ ข้อดีของกล้วยที่ขยายพันธุ์ด้วยวิธีนี้คือ กล้วย จะตกเครือในเวลาเดียวกัน แต่เกษตรกรต้องเสียเวลาในการเพาะปลูกลงยาวนานกว่าวิธีการแยกหน่อ

หน่อพันธุ์กล้วยสำหรับการเพาะปลูก

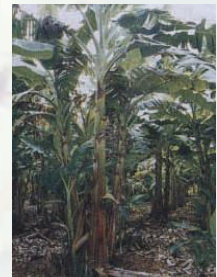
หน่อกล้วยที่เกิดจากต้นกล้วยต้นแม่สามารถจำแนกตามรูปร่างและลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. หน่ออ่อน เป็นหน่ออายุน้อย ขนาดเล็กมีเพียงใบเกร็ดอยู่เหนือผิวดิน ซึ่งไม่นิยมนำไปเพาะปลูก

2. หน่อใบคาบ เป็นหน่อที่เกิดจากตาของเหง้า ใบเลี้ยงเล็กขนาดสูงประมาณ 75 เซนติเมตร มีเหง้าขนาดประมาณ 15 เซนติเมตร เหมาะสำหรับการแยกไปเพาะปลูก

3. หน่อแก่ เป็นหน่อที่เจริญมาจากหน่อใบคาบใบเริ่มแผ่กว้างขึ้น อายุประมาณ 5-8 เดือนมีเหง้าขนาดใหญ่เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 25 เซนติเมตร เหง้าของหน่อแก่อาจ มีตาที่สามารถเจริญเป็นหน่อใหม่ได้หลายหน่อ

4. หน่อใบกว้าง เป็นหน่อที่เกิดจากตาของเหง้าแก่หรือเหง้าที่ไม่แข็งแรงสมบูรณ์ลักษณะ ใบแผ่กว้างตั้งแต่ยังมีอายุน้อย ซึ่งไม่นิยมนำไปเพาะปลูก

การเลือกหน่อกล้วยเพื่อการเพาะปลูก

1. ต้องเป็นหน่อที่เหง้าใหญ่สมบูรณ์ ความสูงของหน่อไม่มากเกินไป ส่วนใหญ่อยู่ประมาณ 75 เซนติเมตร
2. เป็นหน่อที่ได้จากต้นแม่สมบูรณ์ไม่เป็นโรคตายพรายหรือมีแมลงเข้าทำลายโดยเฉพาะด้วงวง เข้าทำลาย
3. ส่วนเหง้าต้องไม่ถูกโรคแมลงทำลาย
4. เป็นแหล่งพันธุ์ที่เชื่อถือได้ซึ่งเกษตรกรได้มีการตรวจสอบประวัติของสวนแล้ว ไม่เคยมีโรคระบาดมาก่อน
5. กรณีเป็นหน่อที่มีวางจำหน่าย ต้องพิจารณาความสดใหม่เหง้าใหญ่ไม่บอบช้ำอีกด้วย

การใส่ปุ๋ย

เนื่องจากกล้วยเป็นพืชที่มีอายุสั้นจึงทำให้มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว หลังจากกล้วยตั้งตัวได้แล้วเกษตรกรควรรีบใส่ปุ๋ยให้แก่กล้วยเพื่อการเจริญเติบโตทางลำต้นและการตกเครือที่มีคุณภาพ ชนิดปุ๋ย มีดังนี้

- 1. ปุ๋ยคอก** ใส่ขณะเตรียมหลุมปลูก อัตรา 5 กก./ต้น และหลังกล้วยเจริญเติบโตเต็มที่ก่อนออกปลี อัตรา 5-10 กก./ต้น
- 2. ปุ๋ยไนโตรเจน** ที่นิยมใช้ คือ โซเดียมไนเตรทหรือแอมโมเนียซัลเฟต ใช้วิธีการหว่านลงดินปริมาณ 60 กรัม/ต้น แล้วให้น้ำทันที (การใช้ปุ๋ยแอมโมเนียซัลเฟตบ่อยและมากเกินไปจะทำให้ดินเป็นกรด อีกทั้งยังเป็นอันตรายต่อกล้วย)
- 3. ปุ๋ยเคมี** สูตร 13-13-21 ปุ๋ยนี้ควรให้หลังติดผลแล้ว อัตรา 500 กรัม/ต้น โดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง
 - ครั้งแรกหลังตัดปลีแล้ว
 - ครั้งที่ 2 หลังจากครั้งแรก 1 เดือน

การกำจัดวัชพืช

วัชพืชเป็นพืชที่มาแย่งคุณอาหารในดินไปใช้เพื่อการเจริญเติบโตมีผลทำให้กล้วยมีความเจริญเติบโตช้าลงรวมทั้งเป็นที่อาศัยของโรคและแมลงบางชนิด เกษตรกรควรมีการกำจัดวัชพืชอย่างเหมาะสมและถูกวิธีซึ่งสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

- 1. วิธีกล** ได้แก่ การถอน ดाय หรือตากด้วยจอบ ควรทำการกำจัดขณะที่วัชพืชมีต้นเล็ก ก่อนที่วัชพืชนั้นจะออกดอก ถ้าเป็นวัชพืชที่มีดอกต้องเก็บเมล็ดวัชพืชใส่ภาชนะไว้ไม่ให้ร่วงหล่นไปตามพื้นดิน มิฉะนั้นจะทำให้วัชพืชมีการระบาดและแพร่กระจายมากยิ่งขึ้น ควรเก็บวัชพืชออกมารวมกันแล้วทำการเผาหรือฝัง หากกองทิ้งไว้เฉย ๆ เมล็ดที่แห้งอาจถูกลมพัดพาไปงอกเป็นต้นใหม่ได้ต่อไป
- 2. วิธีเขตกรรม** โดยการปลูกพืชแซม เลือกพืชที่มีระบบรากตื้นและสามารถใช้ลำต้นเป็นปุ๋ยได้อีกด้วย เช่น พืชตระกูลถั่วต่างๆ หรือพืชผักชนิดต่างๆ นอกจากจะช่วยลดปริมาณวัชพืชในแปลงปลูกกล้วย ยังทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย
- 3. ใช้วิธีคลุมดิน** หลังจากมีการตัดแต่งกิ่งใบกล้วยแล้วเกษตรกรก็สามารถใช้ใบกล้วยช่วยคลุมหน้าดินไว้ นอกจากจะช่วยลดปริมาณวัชพืชลงได้แล้ว ยังช่วยป้องกันการชะล้างของหน้าดินอีกด้วย

การตัดแต่งหน่อ

หลังจากปลุกกล้วยไปแล้วประมาณ 5-6 เดือน กล้วยจะเจริญเติบโตมากขึ้น ในช่วงนี้จะมีหน่อกล้วยเจริญขึ้นมาพร้อมกับต้นแม่ จำนวน 4-5 หน่อหรือมากกว่านั้น หน่อขนาดใหญ่เป็นหน่อตาม อยู่ตรงข้ามต้นแม่จะแย่งอาหารจากต้นแม่ ทำให้เครือกล้วยที่ออกมาจากต้นแม่มีขนาดเล็ก เกษตรกรที่มีการดูแลสม่ำเสมอควรขูดแยกออกตั้งแต่ยังมีขนาดเล็กอยู่ หากหน่อดังกล่าวมีขนาดใหญ่มากแล้วจะไม่สามารถขูดออกได้

วิธีทำลาย โดยใช้น้ำมันก๊าดหยอดลงที่ยอดประมาณ $\frac{1}{2}$ ซ่อนชา ส่วนหน่ออื่นๆ เก็บไว้ได้

1-2 หน่อ หากมีมากกว่านี้ควรขูดออกบ้าง แต่ไม่ควรขูดหน่อในช่วงกล้วยออกเครือ เพราะอาจทำให้กล้วยผลลีบเล็กเครือเล็กหรือสั้นลงได้ เกษตรกรควรใช้มีดปาดหน่อที่เกิดช่วงตกเครือให้สั้นลงได้ จะช่วยลดการแย่งอาหารจากต้นแม่ได้อีกทั้งยังสามารถชะลอการเจริญเติบโตของหน่อและสามารถขูดหน่อมาใช้ปลูกต่อไป หลังจากที่ทำการตัดเครือกล้วยแล้ว

การออกปลี

เมื่อปลุกกล้วยไปประมาณ 6-8 เดือน กล้วยจะมีลำต้นขนาดใหญ่ พร้อมทั้งจะออกปลี โดยกล้วยจะแตกใบยอดสุดท้าย ซึ่งมีขนาดสั้นและเล็กมาก ชูก้านใบขึ้นชี้ท้องฟ้า ซึ่งเรียกว่า “ใบธง” หลังจากนั้นกล้วยจะแทงปลีกล้วยสีแดงออกให้เห็นชัด และกาบปลีจะบานต่อไปเรื่อยๆ จนกระทั่งผลกล้วยที่อยู่บนหวีเริ่มสั้นและเล็กลง อีกทั้งขนาดแต่ละผลไม่สม่ำเสมอซึ่งเรียกว่า “หวีตีนเต่า” ส่วนหวีที่ถัดจากหวีตีนเต่าลงมากีจะมีขนาดเล็กมากเท่ากับดอก ในกาบปลีที่กำลังบานอยู่ ถ้าปล่อยให้หัวปลีบานต่อไปเรื่อยๆก็จะเห็นเพียงก้านดอกกล้วยเล็กๆเรียงกัน คล้ายหวีกล้วยขนาดเล็กจิ๋ว การบานของหัวปลีจะทำให้การพัฒนาขนาดของผลกล้วยช้าลง ส่งผลให้ผลกล้วยมีขนาดเล็กไม่โตเท่าที่ควร

กล้วยออกปลี

การตัดปลี

หลังจากกล้วยออกปลีมาแล้วระยะหนึ่งก็จะเห็นผลกล้วยขนาดเล็กจำนวนมาก เป็นหวีๆอย่างชัดเจน โดยทุกหวีจะมีผลกล้วยขนาดเท่าๆ กันยกเว้นหวีตีนเต่า และหวีต่อไปก็จะเป็นผลกล้วยขนาดเล็กมาก ให้ทำการตัดปลีออกหลังจากปลีบานต่อไปจากหวีตีนเต่าอีก 2 ชั้น เพื่อไว้สำหรับใช้มือจับปลายเครือ ขณะทำการตัดเครือกล้วยในช่วงเก็บเกี่ยว เพราะสะดวกในการหยิบยกและแบกหาม

การห่อผล

หลังจากที่ได้ทำการตัดปลีกล้วยออกไปแล้ว ผลกล้วยก็จะเริ่มพัฒนาและขยายขนาดใหญ่ขึ้น ในการผลิตกล้วยเป็นการค้าที่ต้องการให้ผิวกล้วยสวยงามปราศจากโรคแมลงทำลาย สีผิวสวยขึ้น และน้ำหนักผลเพิ่มมากขึ้น ควรมีการห่อผล

การห่อผลนั้น อาจจะเลือกกระดาษถุงปูนซีเมนต์พับเป็นถุง แล้วเจาะรูระบายอากาศ หรือใช้ถุงพลาสติกสีฟ้าเจาะรูหรือแบบกันเปิดก็ได้ ปัจจุบัน ได้มีการผลิตถุงพลาสติกมาจำหน่ายพร้อมด้ามห่อ

การค้ำกล้วย

ต้นกล้วยหลังตกเครือแล้ว จะมีการหักกลางต้น(หักคอ)ได้ง่าย เมื่อกล้วยใกล้จะแก่ ทั้งนี้เพราะน้ำหนักผลมีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกล้วยหอมทอง ซึ่งจะมีการหักล้มได้ง่ายมาก เพื่อป้องกันการเสียหายจากการหักล้ม เกษตรกรควรใช้ไม้ค้ำกล้วยหลังตกเครือแล้ว ด้วยไม้รวกที่ผ่านการแช่น้ำมาแล้วประมาณ 1 เดือน โดยนำไม้รวกมาเสียบด้านที่จะใช้ปักลงดิน แล้วผูกเชือกปลายไม้ทั้งสองอันนี้ โดยให้เหลือส่วนปลายไม้ด้านบนอันละ 30 เซนติเมตร เพื่อทำหน้าที่รับน้ำหนักต้นกล้วย จากนั้นให้ถ่างไม้ทั้งสองไขว้กันเป็นลักษณะคีม แล้วนำไปค้ำต้นกล้วยบริเวณที่ต่ำลงมาจากตำแหน่งเครือกล้วย ประมาณ 30-50 เซนติเมตร

โรคกล้วย

โรคกล้วยที่สำคัญได้แก่

1. **โรคตายพราย** เกิดจากเชื้อรา มักจะเป็นทางสีเหลืองอ่อนตามก้านใบของใบล่าง หรือใบแก่ก่อน ต่อมาปลายใบหรือขอบใบจะเริ่มเหลือง และขยายออกไปอย่างรวดเร็วจนเหลืองทั่วใบ ใบอ่อนจะมีอาการเหลืองไหม้หรือตายหนึ่งและบิดเป็นคลื่น ใบกล้วยจะหักพับบริเวณโคนก้านใบ ใบยอดจะเหลืองตั้งตรงเขียวอยู่ในระยะแรก ต่อมาก็ตายไปเช่นกัน กล้วยที่ตกเครือแล้วจะเหี่ยว ผลลีบเล็กไม่สม่ำเสมอหรือแก่ก่อนกำหนด เนื้อฟ้ามจืด บางครั้งพบใบกล้วยหักพับที่โคนใบโดยไม่แสดงอาการใบเหลือง หรือเหลืองเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ถ้าลำต้นตามขวางจะพบว่าเนื้อในขอบกาบใบบางส่วนสีน้ำตาลแดง และอาจมีเส้นใยของเชื้อราให้เห็นบ้าง

การป้องกันและกำจัด

1. โรคนี้เป็นมากกับกล้วยน้ำว้า และกล้วยหอมทอง ควรปลูกกล้วยไข่หรือกล้วยหักมุกแทน
2. พื้นที่ปลูกอย่างให้มีน้ำขังและ เพราะจะทำให้กล้วยเจริญได้ไม่เต็มที่ ทำให้อ่อนแอเป็นโรคร้าย โดยเฉพาะดินที่เป็นกรดจะต้องใช้ปูนขาวปรับสภาพดินให้เป็นกลางเสียก่อน
3. ตัดทำลายต้นที่เป็น โรคด้วยการเผาทิ้ง
4. ใส่ปุ๋ยที่มีแร่ธาตุฟอสเฟตและโปแตสเซียมสูง และไม่ควรรีใส่ปุ๋ยที่มีธาตุไนโตรเจนมาก
5. คัดเลือกหน่อพันธุ์กล้วยจากแหล่งที่ไม่มีโรคนี้หรืออย่างน้อยจากกอที่ไม่เป็นโรค

2. โรคเหี่ยวของกล้วย เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย จะพบอาการเหี่ยวบนใบอ่อนๆ ของกล้วย และมีอาการหักตรงก้านใบ อาการเหี่ยวจะระบาดอย่างรวดเร็ว หน่อกล้วยที่กำลังจะแตกยอดมีสีน้ำตาลอมเขียวและแคระแกร็น โดยจะตายในที่สุด แสดงอาการคล้ายโรคตายพรายแต่เมื่อตัดดูลักษณะภายในลำต้น จะเปลี่ยนสีเป็นสีน้ำตาลแดงพบบริเวณ ใ้ส่กลางต้นและจะขยายไปยังก้านใบและไปยังเครือกล้วย ผล หน่อ ตา กล้วย จะเหลืองและตายในที่สุด ภายในจะพบเนื้อเยื่อเน่าตายเป็นเป็นช่องว่าง เมื่อตัดกล้วยอ่อนที่เป็น โรคเช่นนี้ในน้ำจะพบเชื้อแบคทีเรียสาเหตุเป็นน้ำขุ่น ๆ ไหลออกมา ผลจะเน่าดำ

การป้องกันและกำจัด ใช้หน่อกล้วยที่ไม่มีโรคทำพันธุ์ ระวังไม่ให้เกิดแผลกับลำต้นกล้วย เช่หน่อกล้วยที่ถูกตัดแต่งในน้ำยามาเชื่อก่อนปลูก

3. โรคใบจุดของกล้วย เกิดจากเชื้อหลายชนิด แต่ละชนิดแสดงอาการบนใบแตกต่างกัน ดังนี้

3.1 ลักษณะอาการเป็นจุดสีน้ำตาลแดงสั้น ๆ ขนานไปกับเส้นใบ บางครั้งกระจายไปทั่วทั้งใบและขยายไปทางกว้าง ทำให้เกิดอาการใบจุดและแผลลามติดต่อกันทำให้เกิดอาการใบไหม้ โดยมากเกิดจากริมใบเข้าไป แผลมีสีน้ำตาลอ่อน ขอบแผลมีสีน้ำตาลเข้ม พบทุกระยะการเจริญเติบโต โดยมากเป็นกับกล้วยน้ำว้า ทำให้จำนวนหวีน้อยลง ขนาดผลเล็กลง

โรคใบจุด

การป้องกันกำจัด ตัดใบกล้วยที่เป็น โรคนำไปเผาไฟทิ้ง และฉีดพ่นด้วยสารเคมีคอปเปอร์ออกซิคลอไรด์ ผสมสารจับใบฉีดพ่น 2-3 ครั้งต่อเดือน หรือใช้สารเคมีแมนโคเซบ หรือเบนโนมิลผสมไวท์ออย์ฉีดพ่น

3.2 ลักษณะอาการ ใบจุดรูปไข่สีน้ำตาล มักเกิดกับกล้วยไข่บนใบจะเห็นแผลมีลักษณะเป็นรูปไข่สีน้ำตาล ตรงกลางแผลมีสีน้ำตาลอ่อนปนเทาถัดเข้ามามีเส้นวงสีน้ำตาลเข้ม และมีวงสีเหลืองล้อมรอบแผลอีกชั้นหนึ่ง การแผ่ขยายของแผลจะเป็นไปตามความยาวของเส้นใบ

การป้องกันและกำจัด ตัดใบที่เป็นโรคออกจากแปลงแล้วเผาทำลายทิ้ง และฉีดพ่นด้วยสารเคมีแมนโคเซบหรือแคลแฟน

3.3 ลักษณะใบมีจุดกลมรี ทั้งขนาดเล็ก-ใหญ่ แผลมีสีน้ำตาล ขอบแผลมีสีน้ำตาลเข้มล้อมรอบด้วยบริเวณสีเหลือง ตรงกลางแผลมีส่วนของสปอร์ของเชื้อราสีดำเกิดขึ้นเรียงกันเป็นวงมักเป็นกับกล้วยน้ำว้า

การป้องกันและกำจัด ให้ตัดใบกล้วยที่เหี่ยวแห้งคาต้นไปเผาไฟทิ้ง และฉีดพ่นด้วยสารเคมีแมนโคเซบ

4. โรคยอดม้วน เกิดจากเชื้อไวรัส แผลงพาะใต้แก่แผลงประเภทปากดูดทุกชนิด ได้แก่ เพลี้ยต่างๆ เชื้อโรคจะแพร่กระจายติดไปกับหน่อหรือส่วนขยายพันธุ์ต่างๆ อาการที่พบคือ ในระยะแรกๆ จะปรากฏรอยขีดสีเขียว และจุดเล็กๆ ตามเส้นใบ และก้านใบ ใบถัดๆ ไปจะมีขนาดเล็กลง มีสีเหลือง ใบม้วนที่ปลาย เมื่อโรคนี้อะบาดมากขึ้นต้นกล้วยจะแคระแกร็น ใบขึ้นรวมกันเป็นกระจุก ดอกและปลีของต้นที่เป็นโรคจะเจริญเติบโตอย่างช้าๆ เมื่อเกือบจะโผล่จะพองโตขึ้น บางคราวเมื่อโผล่ออกมาที่ยอดทำให้ยอดปริแตกหัก ฉะนั้นใช้ประโยชน์ไม่ได้ ถ้าต้นกล้วยเป็นโรคทุก ๆ หน่อที่เกิดขึ้นมาก็จะเป็นโรคด้วย

การป้องกันและกำจัด ทำลายส่วนต่างๆ ของต้นที่เป็นโรคหรือกอที่สงสัยจะเป็นโรค โดยสังเกตจากอาการดังกล่าวข้างต้น

แมลงศัตรูกล้วย

แมลงศัตรูกล้วยที่สำคัญ ได้แก่

1. ตัวงวงไขเหง้า ตัวชนิดนี้ในระยะที่เป็นหนอนทำความเสียหายแก่ต้นกล้วยมากที่สุด ตัวแก่ก็ทำความเสียหายเหมือนกันแต่น้อยกว่า ตัวหนอนเจาะกัดกินไขชอนอยู่ภายในเหง้ากล้วยซึ่งโดยมากกินอยู่ใต้ระดับดินโคนต้น ซึ่งไม่สามารถมองเห็นการทำลายหรือร่องรอยได้จัดการทำลายของหนอนทำให้ระบบการส่งน้ำและอาหารจากพื้นดินขึ้นไปเลี้ยงลำต้นขาดตอนชะงักไป เมื่อเป็ชมาก ๆ หรือแม้มีหนอนเพียง 5 ตัว ในเหง้าหนึ่ง ๆ เท่านั้น ก็สามารถไขชอนทำให้กล้วยตายได้ พบการทำลายได้ทุกระยะ ตั้งแต่หน่อไปจนถึงต้นแก่ ภายหลังตัดเครือแล้ว ตัวหนอนเมื่อเจริญเติบโตเต็มที่จะเข้าเป็นดักแด้จนเป็นตัวแก่ จะออกมาอยู่นอกเหง้าแถวโคนต้นในระดับซิดผิวดิน หรือต่ำกว่าเล็กน้อย เพื่อรอผสมพันธุ์กันต่อไป

การป้องกันและกำจัด ทำความสะอาดสวน อย่าปล่อยให้รกรุงรังโดยเฉพาะเศษชิ้นส่วนของลำต้นกล้วย กาบกล้วย ซึ่งเน่าเปื่อยขึ้นและแถวโคนต้น เป็นที่วางไข่ของตัวเมีย หรืออาจใช้วิธีตัดต้นกล้วยเป็นท่อนๆ วางสุ่มเป็นจุด ๆ ในสวน เพื่อล่อแมลงมาวางไข่ ประมาณ 7 วัน ต่อครั้ง ให้เปิดตรวจดูในเวลากลางวัน ถ้าพบตัวอ่อนหรือตัวแก่ให้ทำลายโดยใช้สารฆ่าแมลง สำหรับหน่อพันธุ์ควรเลือกหน่อที่แข็งแรงไม่มีโรคแมลงติดอยู่และแช่ในน้ำยา ในอัตราส่วนผสมคือ น้ำยา 1 ส่วน ค่อน้ำ 50 ส่วน แล้วแช่หน่อพันธุ์ทิ้งไว้ 1 คืนก่อนนำไปปลูก

2. ค้างวงเงาตัน หรือค้างวงไขกาบกล้วย ค้างชนิดนี้เป็นศัตรูที่มีการทำลายรุนแรงพอๆ กับค้างวงไขเหง้า ตัวหนอนจะไขทำลายต้นที่อยู่เหนือพื้นดิน ขึ้นไปถึงประมาณกลางต้น โดยไขต้นเป็นรูแล้วซ่อนเข้าไปถึงไส้กลางต้น มองเป็นข้างนอกเป็นรอยรอบต้นพรุณไปทั่ว มักชอบทำลายต้นกล้วยที่โตแล้ว หรือใกล้จะออกปลี หรือกำลังตกเครืออยู่ จะทำให้เครือหักพักกลางต้นหรือเหี่ยวเฉาขึ้นตาย ขนาดค้างเงาตันจะมีขนาดใหญ่กว่าค้างไขเหง้า

การป้องกันและกำจัด เช่นเดียวกับค้างวงไขเหง้า

3. หนอนม้วนใบ ตัวแก่เป็นผีเสื้อกลางคืนตัวสีน้ำตาลปนเทา บนหลังปีกมีสีเหลืองแต้ม 2-3 จุด โดยตัวหนอนจะกัดกินจากริมใบให้แหว่งเข้ามาเป็นทางยาว และม้วนใบซ่อนในตัวหลอดอยู่จนกระทั่งเข้าดักแด้และมีแปงขาวๆ หุ้มด้วย ถ้าถูกหนอนทำลายมากๆ จะทำให้ใบขาดวินใช้ประโยชน์ไม่ได้

การป้องกันและกำจัด จับตัวหนอนมาทำลายทิ้ง หรือโดยการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงจำพวกเมทิลพาราไธออน เช่น พาราเทล ที.เอ็น.ฟอส พาราทอป ฯลฯ โดยใช้ตามอัตราส่วนที่แจ้งในฉลากยา และควรผสมสารจับใบลงไปด้วย

4. ตั๊กแตนผี ทั้งตัวอ่อนและตัวแก่ ชอบกัดกินใบ

การป้องกันและกำจัด เช่นเดียวกับหนอนม้วนใบ

5. หนอนกระทู้ ตัวแก่เป็นผีเสื้อขนาดเล็ก ปีกบนมีสีน้ำตาลปนเทา ส่วนปีกล่างมีสีขาว ตัวแก่หากินในเวลากลางคืน ส่วนตัวอ่อนชอบกัดกินใบตองอ่อนที่ยังไม่คลี่หรือคลี่แล้วใหม่ ๆ โดยจะกัดเป็นรอยแหว่งไปตามขอบใบเป็นทาง รอยกัดเกาะตรงกลางใบที่ทะลุเป็นรูปกลมๆ โดดตามขนาดและวัยของหนอน ใบกล้วยที่ออกใหม่หรือหน่อกล้วยโคนต้นหรือหน่อที่นำมาปลูก พอใบใหม่แตกมักจะมีหนอนกระทู้ตัวเล็ก ๆ เข้ากัดกินได้ผิว เมื่อตัวหนอนโตแล้วก็สามารถกินได้ทั้งใบและใต้ใบ

การป้องกันและกำจัด เช่นเดียวกับหนอนม้วนใบ

6. หนอนร่าน ตัวแก่เป็นผีเสื้อกลางคืนสีน้ำตาล มีพิษตามตัวถูกเข้าจะคัน กัดกินใบขณะที่กำลังจะกลายจากสีตองอ่อนเป็นสีเขียวแก่ คือ มีสีจืดจาง นอกจากกินใบกล้วยแล้ว ยังพบว่ากินใบมะพร้าวด้วย

การป้องกันและกำจัด เช่นเดียวกับหนอนม้วนใบ

7. มวนร่าแห ดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบกล้วย ใบตองตรงที่มวนพวกนี้อาศัยอยู่สีจะไม่เขียวสด คือจะค่อยๆเหี่ยวเหลืองซีด และในที่สุดก็จะแห้งเป็นแห้งๆ ไป ถ้าตรวจดูด้านใต้ใบจะเห็นเป็นจุดดำ อยู่ทั่วๆ ไป นั่นคือ มูลของมวนที่ถ่ายออกมาติดอยู่และมีคราบของตัวอ่อนลอกทิ้งไว้

การป้องกันและกำจัด เช่นเดียวกับค้างวงไขกาบกล้วย

8. ค้างเต่าแดง ตัวแก่ชอบกัดกินใบตองยอดอ่อนที่ยังม้วนกลมอยู่ ยังไม่คลี่ออกหรือคลี่ออกแล้วใหม่ๆ ยังไม่เขียว ทำให้มีรอยดำหนึ่เป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็กๆ ทะลุบ้างไม่ทะลุบ้างทั่วทั้งใบ เห็นได้ชัดเมื่อคลี่ออกตอนเขียวจัดแล้ว

การป้องกันและกำจัด รักษาความสะอาดสวนกล้วยอย่าให้เป็นที่อยู่อาศัยของแมลงได้

9. ทนอบลอก ตัวแก่เป็นผีเสื้อขนาดเล็กมีสีน้ำตาลอ่อนตัวอ่อนเป็นตัวหนอน ชอบกัดกินใบเอาทำปลอกหุ้มตัว ตัวเล็กพบกัดกินบนใบในท้อง โดยมีปลอกหุ้มตัวชี้ไปข้างหลัง พอโตขึ้นก็จะทำปลอกใหญ่ขึ้นมักเกาะห้อยท้ายปลอกลง ชอบกัดกินอยู่ใต้ใบ

การป้องกันและกำจัด เช่นเดียวกับด้วงเต่าแตง

10. แมลงวันผลไม้ หรือ “แมลงวันทอง” เป็นแมลงศัตรูของผลไม้ที่มีความสำคัญในการผลิตผลไม้เป็นการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เพราะจะทำความเสียหายกับผลไม้ที่เริ่มสุก โดยตัวเมียชอบวางไข่กับผลกล้วยที่ใกล้สุกหรือมีรอยแผล หนอนที่จะออกจากไข่จะไชซอนเนื้อกล้วย ให้เกิดความเสียหายเน่าเหม็น ช่วงเวลาที่ระบาดมากได้แก่ราว เดือนเมษายน-มิถุนายน ของทุกปี

การป้องกันและกำจัด ใช้เหยื่อพิษ ซึ่งเป็นสารเคมีผสมประกอบด้วยสารเคมีที่มีชื่อทางการค้าว่า “นาสิมาน” จำนวน 200 ซี.ซี. และน้ำ 5 ลิตร อาจผสมสารจับใบเล็กน้อยฉีดพ่นในช่วงเช้าด้านที่มีร่มเงาและฉีดพ่นที่ใบแก่ ห้ามฉีดพ่นที่ใบอ่อนและยอดอ่อน ให้ฉีดพ่นต้นละ 50-100 ซี.ซี.

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการใช้เหยื่อพิษนี้ ควรมีการสำรวจปริมาณการระบาดของแมลงวันทองในสวนเสียก่อน โดยใช้กับดักใส่สารล่อ เมทิลยูจีนอล (Methyl eugenol) แล้วตรวจนับทุก ๆ วัน ถ้าพบปริมาณแมลงวันทองประมาณ 10 ตัว/กับดัก 1 อัน ให้ฉีดพ่นเหยื่อพิษ (นาสิมาน + มาลาไซออน + น้ำ) 7 วัน/ครั้ง แต่ถ้าพบปริมาณแมลงวันทองมากกว่านี้ให้ฉีดพ่นทุก ๆ 4-5 วัน ในฤดูฝนควรผสมสารจับใบลงไปด้วย จำนวน 5-10 ซี.ซี.

นอกจากนี้ยังมีพืชที่แมลงวันทองชอบไปตอมเป็นจำนวนมาก ได้แก่ กล้วย ใบบัว กล้วย กะเพรา ซึ่งเป็นการง่ายในการกำจัดโดยใช้สารเคมีฉีดพ่น เพื่อลดปริมาณของแมลงวันทองได้

11. เพลี้ยแป้ง เป็นแมลงปากดูดชนิดหนึ่ง ลำตัวขนาด 2x3 มม. ลำตัวปกคลุมด้วยผงสีขาว ชอบเกาะกันอยู่เป็นกลุ่มก้อน อาการเข้าทำลายมักพบตามผิวกาบใบ และคอยอด หากมีการทำลายมากจะทำให้ผลกล้วยมีขนาดเล็ก ผลผลิตลดลง

การป้องกันและกำจัด ควรทำความสะอาดต้นกล้วยหรือพ่นด้วยสารเคมี เช่น เซฟวินเอส 85 25 กรัม/น้ำ 20 ลิตร หรือ คาร์โบเพนไนโซอน 30 กรัม/น้ำ 20 ลิตร

การเก็บเกี่ยว

ปกติแล้วกล้วยจะแก่โดยใช้เวลาประมาณ 3-4 เดือน หลังจากเริ่มออกดอก การเก็บเกี่ยวจะเก็บเกี่ยวที่ความแก่ประมาณ 80-100% ทั้งนี้แล้วแต่ความต้องการของตลาด

ลักษณะของผลที่นิยมเก็บเกี่ยว นั้น จะมีลักษณะผลกลมและเห็นเหลี่ยมเล็กน้อยถึงผลกลมไม่มีเหลี่ยมเลย

การตัดเครือกล้วยให้ใช้มือที่ถนัดมากที่สุดจับมิด และมืออีกข้างหนึ่งจับที่ปลายเครือ แล้วใช้มีดยาวซึ่งคมตัดก้านเครือ (งวง) เหนือกล้วยหวีแรก ประมาณ 20 เซนติเมตร ในสวนที่เป็นแบบยกร่องจะลึกลงไปเลย ช่วยให้น้ำยางไม่เป็นผลกล้วย แล้วนำไปผึ่งให้แห้งในที่ร่ม การผึ่งควรตั้งให้ปลายเครืออยู่ด้านบนโดยวางพียงกันไว้

การจัดการผลกล้วยหลังเก็บเกี่ยว

1. ทำการชำแหละหวีกล้วยเป็นหวี ๆ แล้วบรรจุหีบห่อส่งตลาดปลายทางเพื่อนำไปบ่มขายในตลาดผู้บริโภคต่อไป ช่วงขณะชำแหละหวีกล้วยต้องระวังน้ำยางกล้วยจะเป็นผลกล้วยซึ่งจะดูไม่สวยงามอาจชำแหละลงในน้ำแล้วฟุ้งให้แห้งหรือเป่าด้วยพัดลม

ชำแหละและทำความสะอาดด้วยน้ำยา

2. การคัดคุณภาพและการคัดขนาด หลังชำแหละกล้วยเป็นหวี ๆ แล้ว ก็อาจจะพบกล้วยบางหวีหรือบางผลมีตำหนิ หรือถูกโรคแมลงทำลาย ก็ให้คัดแยกออก ขณะเดียวกันให้ทำการคัดขนาดหวี และผลกล้วยไปในคราวเดียวกันเลย ตามขนาดเล็ก กลาง ใหญ่

การคัดคุณภาพ

การแต่งหวี

3. บรรจุหีบห่อลงในกล่องหรือเข่งที่บุด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์หรือใบตองสดก็ได้ เพื่อป้องกันมิให้กล้วยผิวชำหรือดำได้ ขณะบรรจุจะมีการนับจำนวนผลไว้แล้วสำหรับกรณีจำหน่ายแบบนับผล แต่ถ้าจำหน่ายเป็นกิโลกรัม ก็ทำการชั่งน้ำหนัก แล้วเขียนบอกขนาดและน้ำหนักไว้เลยด้วยป้ายกระดาษแข็ง

นอกจากบรรจุภาชนะแล้ว ในบางท้องที่อาจใช้วิธีบรรจุบนกระบะรถยนต์บรรทุก หรือตู้รถไฟแบบห้องเย็น โดยการเรียงหวีกล้วยคว่ำลงซ้อนกันเป็นชั้นๆ

การบรรจุกล้วยลงกล่อง

การบ่มกล้วย

เป็นวิธีที่ทำให้กล้วยที่ตัดมานั้นสุกและเข้มสีสม่ำเสมอ สอดคล้องในการจัดจำหน่าย ในประเทศไทยกล้วยที่นิยมบ่มกันมากได้แก่ กล้วยไข่และกล้วยหอมทอง โดยเรียงกล้วยในเชิงที่กรุด้วยกระดาษโดยรอบ หรือ ใส่กล้วยลงในโอ่ง แล้วใส่แก๊สแคลเซียมคาร์ไบด์ ที่หุบเป็นก้อนเล็กๆ แล้วห่อด้วยกระดาษจะทำให้กล้วยสุกภายใน 1-3 วัน

นอกจากนี้แล้วยังมีการใช้สารละลายเอทิลีน เช่น อีเธล(Ethel) ความเข้มข้น 500-1000 ppm ฟ่นที่ผลกล้วยแล้วหุ้มด้วยพลาสติก 1 วัน แล้วเปิดออกผึ่งไว้ให้อากาศถ่ายเท กล้วยจะสุกภายใน 1-3 วัน สิ่งที่ต้องคำนึงในการบ่มนั้น ภาชนะที่ใช้บ่มต้องสะอาด อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 12-17 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ 90%

การชะลอการสุก

ในการส่งกล้วยไปจำหน่ายในตลาดปลายทางที่ค่อนข้างไกล หรือตลาดต่างประเทศที่ต้องการกล้วยดิบ ในกล้วยหอมทองมักมีปัญหาเพราะสุกง่าย แม้ไม่ต้องบ่ม การทำให้กล้วยสุกช้าโดยใช้อุณหภูมิต่ำในการขนส่ง ก็จะช่วยชะลอการสุกได้ระยะหนึ่ง ทั้งนี้รวมถึงการใช้สารละลายโปแตสเซียมเปอร์มันเจนต (ด่างทับทิม) ใส่ลงไปในกลุ่มก็สามารถชะลอการสุกได้อีกวิธีหนึ่งด้วย

การลำเลียงผลผลิต

บรรทุกกล้วยลงเรือ

เอกสารอ้างอิง

กนกมณฑล ศรศรีวิชัย. การเก็บรักษาผลผลิตการเกษตรภายหลังเก็บเกี่ยว : เทคโนโลยี
และสรีรวิทยา. ภาควิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การปฏิบัติเพื่อผลิตกล้วยหอมที่มีคุณภาพสำหรับการส่งออก. 2527. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

โกศล เจริญสม และสุอาภา ดิสถาพร. 2533. ศัตรูธรรมชาติของศัตรูไม้ผลและการอนุรักษ์.
จัดพิมพ์ขึ้นภายใต้โครงการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี – ATT ของกรมส่งเสริมการเกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กรุงเทพฯ

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2537. ทางเลือกการผลิตการเกษตรไร่นาสวนผสม กรุงเทพฯ.

ธรรมศักดิ์ ทองเกตุ. 2529. การปลูกกล้วย. คำแนะนำที่ 12 กรมส่งเสริมการเกษตร

เบญจมาศ ศิลาชัย. กล้วย. โรงพิมพ์บริษัทประชาชนจำกัด. กรุงเทพฯ.

พัฒนา นรมาศ. การปลูกกล้วย. เอกสารคำแนะนำที่ 12. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ.

มนู โป้สมบูรณ์. 2540. สถานการณ์การผลิตและการตลาดไม้ผลเมืองร้อนที่สำคัญ ปี 2535 – 2538.

**เรียบเรียง มนุ ไปสมบูรณ์
กรมส่งเสริมการเกษตร**

**จัดทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดย
ศูนย์วิทยบริการเพื่อส่งเสริมการเกษตร
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
กรมส่งเสริมการเกษตร จตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทร. 0-2-579-5517
e-mail : agritech53@doae.go.th**